

הצבי ודעצדק

יו"ל ע"י מוסדות קוסון בארה"ק
בנשיאות אדמו"ר שליט"א
בני ברק - גבעת זאב

מכון בני שלשים

בס"ד • פרשת נשא-שבועות תשפ"ב

גליון מס' 63 • שנה ב'

דברי תורה מאת כ"ק אדמו"ר שליט"א

פרשת נשא

נשא את ראש בני נרשון וגו'. בספר שם משמואל הביא משם אביו האביו נזר זצ"ל וז"ל, שעבודת כולם היא סוד מורע, יש שאין מניח כלל ליצה"ר לבוא למחשבתו וזה קהת מלשון הקהה את שיניו, ויש שמגיע אליו למחשבתו אבל מגרש אותו ממנו תיכף עד שאינו יכול אפילו לבלבלו וזה גרשון, ויש שבא אליו במחשבה לבלבלו אבל עכ"פ רואה שלא יבוא לידי מעשה וזה מררי שממור ומסגף את עצמו עכ"ד. ואולי יש לפרש גם ע"ד ועשה טוב, יש שמתחזק לעבודת ה' ע"י התחברות ליראי ה' וישיבתו בבית ועד לחכמים וחסידים וזהו קהת לשון אסיפה כטעם ולו יקהת עמים [בראשית מט ח] פירש"י אסיפת עמים, ויש שעובד את ה' ע"י שמתבודד עם קונו ולא בא בקהל רב וזהו גרשון שמגרש את עצמו מן ההמון, ויש שממתיק כל הבא עליו ומהפכו לטובה בין ביחודי ובין ברבים, וזהו מררי כטעם המר ימירנו [ויקרא כז לג], וכדאיתא בזה"ק [היא ד' ע"א] מאן מנכון די חשוכא מהפכן לנהורא וטעמין מרירא למתקא ע"כ, וכולם כונתם לטובה ועבודת ד' עליהם כל אחד עפ"י דרכו.

ומכסה התחש אשר עליו מלמעלה. לכאורה היה נכון לומר המכסה אשר עליו ודי בזה, למה הוסיף לומר מלמעלה, ורק אצל עור תחש כתיב 'מלמעלה', בפ' תרומה [שמות מ יט] וישם את מכסה האהל עליו מלמעלה, פירש בהעמ"ד שני דברים הם, עליו הוא עורות אילים מאדמים, ומלמעלה הוא עורות תחשים, מאי קמ"ל למעלה, וי"ל הנה בפ' תרומה [כה ה] וערת תחשים פירש"י מתרגם ססגונא ששש ומתפאר בגווניו שלו, וצ"ב למה הכניסו במשכן ה' דבר של גאווה והתפארות, וי"ל המשכן והארון הוא התורה, ואמרו חז"ל תלמיד חכם צריך שיהיה בו שמונה בשימנית [גאווה] [סוטה ה.], וזהו הרמז מכסה התחש אשר עליו 'מלמעלה' דייקא.

מוזכר עד נקבה תשלחו. מהו מזכר 'עד' נקבה מה יש עוד ביניהם, הרי לשון עד בא להורות על כל מה שביניהם כמו מבכר פרעה עד בכר השפחה [שמות יא ה] וכיו"ב, והול"ל זכר ונקבה תשלחו, אמנם הרלב"ג ועוד מפרשים כתבו לרבות טומטום ואדווגינוס שביניהם ג"כ ישתלחו, אך זה נגד שיטת הש"ס [נדה כח]: דמפורש שאינם משתלחים. וי"ל עפ"י מ"ש בעל הטורים להלן פסוק ו' מכל טטאת האדם - סמן לשלוח טמאים, שע"י טטאת האדם

שחטא אדם הראשון שאכל מן העץ והנחש הטעה את האשה והיא הוציאה שם רע על אדם לקו שלשתן, הנחש בצרעת והאשה בזיבה והאדם במיתה, וכסדר קללתן מונה אותם כאן, צרוע דהיינו הנחש, זוב דהיינו האשה, וטמא לנפש דהיינו האדם שנענש במות תמות, מזכר ועד נקבה תשלחו, כשם שנתגרשו אדם וחווה ונחש מגן עדן ע"כ. וזהו שכתב מזכר עד נקבה תשלחו אדם חווה ונחש ביניהם ג"כ נשתלחו.

האשם המושב לה' לכהן וגו'. במסורה תרין, דין, ואידך הכסף המושב [בראשית מג יב], וכתב זק"ק בספר אגרא דכלה הנה האשם המושב וגו' דרשו ז"ל [ב"ק קט.]. הכוונה על הכסף היינו הקרן והחומש, ולמדו זה מהמסורה כמו התם כסף אף הכא כסף עכ"ד. וצ"ב א"כ למה לא כתיב כאן כסף המושב, וי"ל הנה שם אצל אחי יוסף לא היתה גניבה באמת אלא הוטמן הכסף בשקיהם כדי שיתעוררו לשוב בתשובה וזה הועיל כמו"ש ויחרדו איש אל אחיו לאמר מה זאת עשה אלקים לנו, על כן נקרא 'כסף המושב' כלומר כסף המביא לידי תשובה, וכן י"ל כאן מעשה המעל נגרם לו ע"י נורא עלילה כדי שישבו בתשובה ויתודה על חטאיו, ע"כ נקרא 'אשם המושב' כלומר אשם המביא לידי תשובה, וזאת תורת המסורה תרין, האשם המושב הכסף המושב, לכונה אחת.

וכל תרומה וכו' אשר יקריבו לכהן לו יהיה. פירש"י אמר ר' ישמעאל וכי תרומה מקריבין לכהן והלא הוא המחזור אחריה לבית הגרנות ומה ת"ל אשר יקריבו לכהן, אלו הביכורים וכו'. הנה מקור דרשא זו בספרי וכן במדרש [במ"ד פ"ח ו'] אבל אינו בלשון זו אלא וכי תרומה מקריבין מה ת"ל אשר יקריבו וכו' בא הכתוב ולימד על הביכורים. ורש"י ז"ל מפרש וכי תרומה מקריבין לכהן, כי הרי אין ישראל מחוייבין להביא את התרומה לכהן כדאמרין בגמ' [חולין קלד:] אין מביאין תרומה לא מגורן לעיר וכו' פירש"י אין צריך ישראל לטרוח ולהביא תרומה מן הגורן לעיר ליד כהן אלא כהן הולך ומביאה, וכן מבואר ברמב"ם הלכות תרומות [פ"ב י"ז] אין ישראל חייבין להספיל בתרומה ולהביאה מן הגורן לעיר ומן המדבר לשוב אלא כהנים יוצאים לגרנות וישראל נותנים להם חלקם שם, אבל הראב"ד בספרי והרמב"ן כאן לא פירשו דברי הספרי כרש"י ואולי היתה לפניו גירסא אחרת.

והנה בספר תנ"ת ועוד הקשו על פירש"י מבריתא [בכורות טו:] הכהנים והלוים והעניים המסייעים בבית הרועים ובבית הגרנות ובבית המטבחים אין נותנין להם תרומה ומעשר בשכרן ואם עושין כן חיללו וכו', אכן לא קשיא מידי כי רש"י דייק בלשונה ואמר המחזר אחריה 'לבית' הגרנות ולא 'בבית' הגרנות, וזה ממש כלשון הרמב"ם הג"ל כהנים יוצאים לגרנות וישראל נותנים להם חלקם שם.

ובאמת הדבר צ"ב למה לא נתחייבו ישראל להקריב את מתנותיהם אל הכהנים לביתם בדרך כבוד כמו שמצינו בפדיון הבן שכתב בשו"ת מהר"י ברונא [סי' קכ"ב] שהפודה בנו מן הכהן יתן להכהן את דמי הפדיון כשהוא יושב דכתיב למשחה לגדולה שצריך שיהיה בגדולה ואינו דרך כבוד כשהוא עומד כ"כ בשם המרדכי הארוך עיי"ש, ומאי שנא פדיון הבן משאר מתנות כהונה.

ונראה לבאר עפ"י מ"ש השפת אמת [בכורות ט:] דהקשה על דברי הגאונים דתקנו בסדר פדיון הבן לומר במאי בעית טפי דכ"ו, והקשה מה זו שאלה דאטו הבן של הכהן, וכתב דבאמת בפרשת קרח כתיב כל פטר רחם וגו' יהיה לך אך פדה תפדה את בכור האדם וגו', א"כ משמע דבאמת הבכור של הכהן רק ציוה הקב"ה לאהרן שיקח פדיונו חמשה סלעים וכו' וא"כ כל הפדיון הוא כדי להוציאו מן הכהן יעו"ש. ולפי זה אתי שפיר דתרומה קודם הפרשתה לא הוי עדיין ממונו של כהן לפיכך עליו לטרוח בזה להשיג פרנסתו, משא"כ בבכור דהכהן הוא הבעלים קודם פדיונו ואבי הבן מבקש לפדותו ממנו ע"כ צריך לעמוד לפניו בדרך כבוד.

והעמיד הכהן את האשה לפני ה'

ופרע את ראש האשה וגו'. וברש"י סותר את קליעת שיערה כדי לבוזהה וכו', והוא בגמ' סוטה [ז:] וכהן אוחז בבגדיה אם נקרקעו נקרקעו ואם נפרמו נפרמו עד שהוא מגלה את לבה וסותר את שיערה. כל הענין צריך תלמוד הלא שער באשה ערוה והיאך העמיד אותה בשער ניקנור בגלוי בשר ושער והלא יכשלו בה כל הרואים, וכך הקשה בספר צדה לדרך על פירש"י וז"ל ויש להקשות וכי אתי הדבר מכוונע שיראה הכהן וכל הנשים את שיערה וכו', וי"ל אין יצר הרע מצוי לשעה, וכי האי גונא ממש פריך ומשני בירושלמי קידושין [פ"א ה'] לענין תנופה של מנחת סוטה שהכהן מניח ידו תחת ידה ומניפה ע"כ.

ויש להוסיף עוד, עפ"י מה שלמדנו מתורת רבינו הבעש"ט דאין מראין לו לאדם דבר איסור נגד עיניו אא"כ הוא דבר שנכשל בו מזמנים לו משמאי מראהו לא כדי לעוררו לתשובה על אותו החטא, מעתה י"ל דכך מסבב ה"ת עילת כל העילות שאלו שנכשלו בראיות אסורות ולא שבו עוד, וזדמנו באותה שעה לפתח העזרה וילקו בעיניהם כמו"ש חז"ל [במ"ר פ"ט כ"ד] שמשון מרד בעיניו שנאמר ויאמר שמשון אל אביו אותה קח לי כי היא ישרה בעיני אף הוא לקח בעיניו עיי"ש, ועי"י ראיית הסוטה בקלקולה יתעוררו וישושו בתשובה. אבל עכ"ז בודאי לא יגרם ע"י כך מכשול לרואים כי אין יצר הרע מצוי לשעה. ובזה י"ל מ"ש בגמ' ריש מס' סוטה [ב.] כל הרואה סוטה בקלקולה זיזר עצמו מן היין. וקשה אטו מי שלא ראה סוטה בקלקולה אין

צריך להזיר עצמו מן היין, אך י"ל דהרואה סוטה בקלקולה מן הסתם פגום הוא בעיני ראייתו, ערוה, ומי גרם לו זאת יין המשכר וכמו"ש בגמ' [יומא ע"ד:] כל הנותן עיניו בכוסו כל העריות דומות עליו כמישור עיי"ש, ולפיכך כל מי שנדמן לו ראיית הסוטה בשער ניקנור יתקן מעשיו ויזיר עצמו מן היין.

ובאו המים המאריים האלה במעיד לצבות במן ולנפל ירך. פירש"י בטנו וירכו של בועל או אינו אלא של נבעלת כשהוא אומר את ירך נופלת ואת בטנך צבה הרי של נבעלת כשהוא בספרי [פס"ו] וכו' במדרש ובגמ' [סוטה כח.] ומסיים שם את מה ת"ל לצבות בטן מגיד הכתוב כשם שהפורענות פוקדתה כך הפורענות פוקדתו ע"כ. הרי שהענין נדרש מתיבות לצבות בטן, והרמב"ם הוסיף

ששניהם ילקו באותה שעה וז"ל [הל' סוטה פ"ג ה"י] באותה שעה שתמות היא ימות הנואף שהשקה על ידו בכל מקום שהוא, ויארע לו מאורעות שאירעו לה לצבות בטן ולנפל ירך ע"כ. וצ"ב היכא נרמז כל זה בתיבת לצבות בטן, במדרש הגדול דרשו מדכתיב ולנפל ירך לשון זכר ולא ולנפל ירכה. והנה כל זה הוא בדרך נס ונפלא כמו"ש הרמב"ן [פסוק כ'] וז"ל, והנה אין בכל משפטי התורה דבר תלוי בנס זולתי הענין הזה שהוא פלא ונס קבוע שיעשה בישראל בהיותם רובם עושים רעה של מקום, כי חפץ למען צדקו ליסר הנשים שלא תעשינה כזמת יתר העמים ולנקות ישראל וכו' עיי"ש. עכ"פ מהיכן נדרש, אולי י"ל מתיבת לצבות, לשון חיבור כטעם וגם של תשלול לה מן הצבתים [ור"ב טז] פירש"י עמרים, וכן בגמ' [עירובין צח.] מצאן צבתין או כרוכות פירש"י קשרים, כלומר שהוא מעניין חיבור ואגודה, ובערוך ערך צבת פי' שהוא לשון צוותא חיבור ע"כ. וזה שנדרש דשניהם האיש והאשה יענשו כי נעשו חיבור וצוותא זה לזה ובאותה

מלמד שכפה עליהם הקב"ה הר כגיגית ואמר להם אם אתם מקבלים את התורה מוטב ואם לאו שם תהא קבורתכם [שבת פח.]. תמוה שכן בלאו הכי כבר התנה הקב"ה עם מעשי בראשית דאם אין ישראל מקבלין את התורה יחזיר כל הברירה לתוהו ובוהו כדאיתא בגמ', והמהרש"א בח"א [ע"ז ב:] העיר בזה ופירש דהיינו הך, ולכאורה מדברי הגמ' לא משמע כן. עוד יש להבין דבגמ' ע"ז איתא שאמרו א"ה כלם כדענו עליו הר כגיגית וכו', וקשה מאי מקום יש לטענה זו הרי אמרו להדיא שאינם רוצים לקבל התורה מפני שמעשה אבותיהם בידיהם ומה טעם לכפות עליהם, משא"כ ישראל מתחילה לא מיאנו בקבלתה.

ויש לבאר עפ"י מה שכתב אא"כ כש"ת רבי יצחק משה בן זק"ה ק המראה יחזקאל הובא דבריו בספר שארית יעקב לשבועות, דהנה התוס' [ד"ה כפה עליהן] הקשו דכאן אמר ר' אחא בר יעקב מכאן מודעה רבה לאורייתא, פי' מכיון שקבלו ע"י כפיה אין חייבים, ובגמ' [ע"ז ב:] קאמר דאומות העולם יאמרו כלום כפית עלינו הר כגיגית וכו' משמע דאם כפה עליהם היו חייבים על שלא קיימו התורה. ותיירץ בספר ישועות יעקב דלכאורה קשה מאי קאמר מודעה רבה, הא אנו קיי"ל גבי סקריקון דבאונס מיתא אמרינן דגמרי ומקני שלא יהרגוהו, וכל שכן בזה. וי"ל דזכר כתבו הפוסקים דדוקא היכא דגזרו עליו מקודם הריגה ואחר כך אמרו שאם יתן הקרקע יפטר אותו אז גמרי ומקני, אבל באומר תן לי הקרקע ואם לאו אהרוג אותך אז לא גמרי ומקני. ועדיין קשה כיון דבשעת בריאת העולם היה עיקר הברירה בשביל התורה שנקרא ראשית וכשלא קיימו את התורה ממילא חוזר העולם לתוהו ובוהו, ואם קבלת התורה הוא לפטור עצמם מחזרת העולם לתוהו, א"כ אין כאן טענת מודעה שכן באופן כזה גמרי ומקני כדי שיפטרורו מהריגה. אך באמת לא עלה על דעת ישראל שלא לקיים התורה, אלא דאמרו כי לא עדיפי מאבותיהם אברהם יצחק ויעקב שקיימו כל התורה עד שלא ניתנה, לכן אמרו נעשה ונשמע דהיינו שיקיימו העשה והל"ת בלי קבלת העול על עצמם, רק שאם יקיימו אותה יהיה להם שכר טוב ואם יפקד דבר אשר לא יקיימו לא יהיו נענשים. ובה נתיישב קושיית התוס' שם דלמה הוצרך לכפיה והלא כבר אמרו נעשה ונשמע, אמנם הקב"ה רצה שיקבלו על עצמם לעשות את כל דברי התורה הזאת בתורת חובה ואמר להם שאם לא יקבלו ימיתם, וזה אינו בכלל התנאי שהתנה הקב"ה עם מעשה בראשית, ועי"כ קאמר הגמרא מודעה רבה לאורייתא. אבל אומות העולם בעת שהקב"ה ביקש מהם שיקבלו את התורה אמרו כי לא יוכלו לקיימה, כי עשו אמר תורה מה כתיב בה על חרבך תחיה ואין יקיימו מאמר לא תרצח, וישמעאל לא יכול לקיים לא נתנאף וכדומה, א"כ כיון שלא יקבלו התורה ולא יקיימו אותה ממילא חל התנאי שהתנה הקב"ה במעשה בראשית, וא"כ היה להקב"ה לכופף עליהם את ההר כי לא יוכלו לטעון טענת מודעה עכ"ז.

ומעתה יש לבאר באופן אחר, דהנה לפי דבריו שישראל קבלו עליהם לקיים את התורה עכ"פ בלא עונש, י"ל דהנה ה"ת רצה ברוב רחמיו וחסדיו לזכות את ישראל ולכן כפה עליהם הר כגיגית כדי להרבות להם שכר ועונש, משא"כ אם היו דוחים אותה מכל וכל שוב לא היה כופה עליהם עתה יש להם טענת מודעה עכ"פ לענין העונש. אבל א"ה הרי לא רצה לקבלה כלל וכלל, לפיכך לא כפה עליהם כי אין הקב"ה נותן את התורה הק' בכפיה. וזה שטענו כלום כפית עלינו הר כגיגית, והטעם מפני שלא רצינו בה הרי שאין אותה כופה לקבלה למי שאינו רוצה בה, ועי"כ אין עלינו אשמה שלא קיימנוה.

שעה שתמות היא ימות הנואף כלשון הרמב"ם, לצבות בטן כי נעשו חיבור וצוותא כגוף אחד.

והניף את המנחה וכו' והקריב אותה על המזבח. פירש"י זו היא הגשתה בקרן דרומית מערבית של מזבח קודם קמיצה כשאר מנחות. והוא בספרי [נשא פ"ו] לימד על מנחת סוטה שטעונה תנופה והגשה, ובמדרש [במ"ר פ"ט כ"ב] ובגמ' איתא [מנחות ט:] ר' שמעון אומר והבאת את המנחה אשר יעשה מאלה לה' והקריבה אל הכהן והגישה אל המזבח [ויקרא ב ח] לרבות מנחת סוטה להגשה, והובא בתוס' [סוטה יט.] ד"ה והניף והגיש] בשם ירושלמי. והקשה בשפת אמת שם כיון דכתיב כאן בפ' נשא בפירוש והקריב אותה אל המזבח וזו היא הגשתה למה לי והקריבה דפ' כאן.

ויקרא לרבות בה הגשה, עיי"ש מה שתיירץ בדוחק ונשאר בצ"ע, וכן הקשה רבינו המלבי"ם וז"ל הלא במנחת סוטה מבואר שצריכה הגשה כמו"ש והניף את המנחה לפני ה' והקריב אותה אל המזבח, ובספרי נשא והקריב אותה לפני ה' למד על מנחת סוטה שטעונה תנופה והגשה, ולמה יעזבו כתוב מפורש וישענו על משענת קנה רצון עיי"ש תירוצו. ובאמת היא קושיית השטמ"ק במנחות שם.

ואולי יש לישב דהנה התרגום יונתן ובתרגום ירושלמי כאן ע"ה' והקריב אותה אל המזבח מתרגם ויקרב אותה על גבי' מדבחה, הרי פירשו לשון העלאה על המזבח ולא דרשו לרבות הגשה, ע"כ הירושלמי לשיטתו הוצרך לרבות מהכתוב בפ' ויקרא והקריבה לרבות מנחת סוטה להגשה, וכן ס"ל לר' שמעון כהירושלמי. שוב מצאתי שזיכני ה"ת לכיון לדברי זקננו רבינו מהרש"א [סוטה יט.] וז"ל בד"ה הניף והגיש, בירושלמי יליף הא דאמר בפרק כל המנחות והבאת כו' והקריבה לרבות מנחת סוטה להגשות עכ"ל כצ"ל, ואין להקשות למה לי לרבות הגשה לרבות למה לי לרבות למה לי לרבות דכתיב גבי שאר מנחות, הא בגופה דמנחת סוטה כתיב והקריב אותה אל המזבח ופירש"י, ד"ל לפי הירושלמי דלא משמע ליה מוהקריב דגבי סוטה הגשה, אלא מרבויה דוהקריבה דכתיב בשאר מנחות דכתיב גביה והגישה וק"ל ע"כ, אבל לא פירש טעמו למה לא משמע ליה ולדבריו הענין מחזור כשמלה כי הירושלמי לשיטתו כתרומתו פירש אל המזבח על המזבח ולא להגשה, לפיכך לא משמע ליה, וכנראה עדיין לא היה תרגום ירושלמי לנגד עיניו בשעתו.

דבר אל אהרן ואל בניו לאמר כה תברכו את בני ישראל אמור להם.

פירש"י כמו זכור ושמור. י"ל שהכהן יברך את ישראל באהבה אמיתית לא רק לפי שעה כמצות אנשים מלומדה אלא יזכור אהבתם גם אחר ירידתו מן הדוכן וישמור בלבו אהבה זו לאורך ימים, וז"ש כמו זכור ושמור.

כה תברכו את בני ישראל אמור להם.

מאי אמור להם, פשיטא וכי היאך יברכו בלא אמירה, וי"ל אמור מלשון הרמה והגבהה כטעם ה' האמרת היום וכו' וה' האמירך היום [דברים יז יח] ופירש"י לשון תפארת, כן יברכו הכהנים את בני ישראל בתפארת ועין טובה, ועי"ז תהיה גם אהבה חוזרת מישראל אל הכהנים. וכן י"ל בגמ' [סוטה לה.] תניא אידך כה תברכו פנים כנגד פנים אתה אומר פנים כנגד פנים או אינו אלא פנים כנגד עורף ת"ל אמור להם כאדם האומר לחבירו. פי' שיהיו בבחינת פנים אל הפנים כמו"ש [משלי כו יט] כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם פירש"י כן לב האדם לאדם - חברו לפי מה שאדם יודע שחבירו אוהבו כן הוא מראה לו פנים.

ביום השני הקריב נתנאל בן צוער

נשיא יששכר. פרש"י ומהו הקריב הקריב שני פעמים וכו' אחד שהיו יודעים בתורה שנאמר ומבני יששכר יודעי בינה לעתים ואחד שהם נתנו עצה לנשיאים להתנדב

קרבנות הללו וכו' נתנאל בן צוער השיאן עצה זו. צ"ב מה יקר וגדולה יש בעצה זו לכאורה הוא פשוט שבקשו הנשיאים גם הם להשתתף בתנוכת המזבח שלא יארע להם כמו בתרומת המשכן שנתאחרו ובאו לבסוף כפירש"י לעיל [פסוק ג'] מה ראו הנשיאים להתנדב כאן בתחילה וכו', וצה זאת ששבח הכתוב את בני יששכר שהם יודעי בינה לעתים, ונתנאל בן צוער היה גדול שבכל השבט כמבואר במדרש אגדה דלכך הקדים שמו לתואר נשיא שלא כבשאר השבטים שהקדים את הנשיאות לשמם, וכן שינה הכתוב ונאמר בו נשיא יששכר ולא כבשאר שבטים נשיא לבני זבולון וכו"ב, משום שלא היה בשבטו גדול כמותו ועי' באוה"ח מ"ש בזה, הנה היה ראש וראשון לבני בינה וצ"ב מה בינה לעתים מצאנו

פרשת נשא

נשא את ראש בני גרשון גם הם לבית אבתם למשפחתם. הנה למוד התורה צריכה להיות לשמה ופי' בו רבנו הבעש"ט הק', לשמה היינו לשם האות בעצמה פירוש להעלות אותיות התורה בכל דבר ההוה בעולם, וזהו נשא א"ת פי' שבא הצווי לנשא אותיות התורה מאות א' עד ת' עד ראש זה ראש וראשון הבו"ה והיינו למוד תורה לשמה, ובוזה יזכה 'בני גרשון גם הם' היינו שאותיות התורה שנלמדו שלא לשמה ונתגרשו מן הקדושה גם הם נישא ויעלה אותם לשורשם העליון (ראה נצח חסד על אבות פ"א מ"ג) ודאשתמש בתגא חלף מה שפי' (שם).

עוד ירצה לומר גם זה לשון רבוי הם אותיות מ"ה לשון ענוה, וירצו בני גרשון גם אותיות התורה שנתגרשו יתוספו ויתרבו אל הקדושה ע"י ה"ם זה מ"ה ענוה, ועי"ז לבית אבתם למשפחתם פי' יעלה אותם לשורש האבות הק' שקיימו כל התורה כלה קודם שנתנה והבן. (אור מלא)

כה תברכו וכו'. במדרש פ' וירא מהיכן זכו בני לברכת כהנים רבי נחמיה אומר מיצחק שנא' ואני והנער נלכה עד כ"ה לפיכך אומר המקום כ"ה תברכו את בני ישראל ע"י בבעה"ט כאן. ויש לומר עפ"י דברי חז"ל (מו"ק י"ח) אר"י מנין שברית כרותה לשפתים [שיבטא האדם בשפתיו דבר העתיד להיות ויתקיים הדבר] שנא' ויאמר אברהם וגו' נלכה עד כה ונשתחוה ונשובה אליכם ואיסייע מלתא דהדור תרתייהו, וכן דרשו חז"ל אל תהי ברכת הדיוט קלה בעיניך וכו', וזה שאמר כאן שברכת כהנים אפי' אם הם הדיוטים וכ"ש בצדיקים תתקיים ברכתם משום שברית כרותה לשפתים, וז"ש דזכו לברכת כהנים מהפסוק נלכה עד כה ונשובה והטעם דמשם למדנו שיקיים הדבר שמבטא בשפתיו. (תפוחי חיים)

חג השבועות

מובא בשם החידושי הר"ם ששאל למה לא תקנו 'שבת דרך ארץ' קודם חג שבועות כמו שחקנו שבת הגדול לפני פסח ושבט שובה לפני יו"ט דהא דרך ארץ קדמה לתורה ע"כ. ויש לומר בצחות שיותר קל להרמון לקבל חומרות שמירת שבת וכו' ואף לעסוק בתשובה מלהתנהג בדרך ארץ. (תפוחי חיים)

מתן תורה, קבלת התורה. י"ל שבתחילה נקרא מתן תורה כי לא רצו לקבלה רק בכפיה [ע"י שבת פח ע"א], ואח"כ כשקבלוה ברצון נקרא קבלת התורה, ולכן במשה שקבלה ברצון מתחילה אמרו הלשון משה קבל תורה מסיני, ובהשאר כתוב ומסרה, ומאנשי כה"ג שהי' אחר קבלה ברצון [במי אחשוורוש, ע"י שבת פח] אמרו לשון קבלה [ע"י אבות א א ד-ת]. וכן קבל' גי' ו' סיון, ולכן נקרא קבלת. (תפוחי חיים)

זמן מתן תורתנו. מ"ש זמן ולא יום, י"ל עפ"מ"ש בספה"ק שבכל שנה מתעורר השפעת מתן תורה, וז"ש זמן, פי' בכל שנה, וכן בכל החגים זמן חרותנו ושמתנו. (שם)
ע"י"ל שאל אומרים יום כי פלוגתא הוא אם ב' או ב', ע"י מג"א [ר"ס תע"ד], ולכן אומרים זמן ולא יום. (שם)

מגילת רות

בספרים כתבו המעם שקורין מגילת רות בשבועות מפני גמילות חסד שבה. וי"ל שכל קבלת התורה הי' בטענת גמילות חסדים כמ"ש חז"ל [שמו"ר כה א] צד הקב"ה קלסתר פניו של משה דומה לאברהם וא"ל אין אתם מתביישים לא זהו שאכלתם אצלו

וכו'. ועי"ל גמילות חסדים גי' תורה, ועי' סוטה [יד ע"א] תורה תחילתה גמ"ח וסופה גמ"ח. (תפוחי חיים)

ישלם י"י פעלך ותהי משכורתך שלימה מעם י"י אלהי ישראל [רות ב]. קשה מאי משכורתך שלימה וכי סלקא דעתך שהש"י מחסיר ח"ו שכר המשכורת עד שהוצרך בועז להתפלל עליה שישלם לה הש"י המשכורת ולא יוחסר, והנראה עפ"י דברי רבותינו הפוסקים דרמו שמעתתא אהדדי, היינו הא דקיי"ל להלכה עבד עברי חלה ג' ועבד ג' אינו חייב להשלים, ובפועל ושכיר שנאנס במקצה זמן השכירות אינו נוטל שכרו אלא כפי זמן השכירות שפעל ועבד, ותרץ מהר"מ דשאני עבד עברי שקיבל שכרו מקודם משא"כ שכירות הפועל אינה משתלמת אלא לבסוף, כתב הרב הגדול מ' חיד"א זלה"ה בס' כסא דוד דלפי"ז צדיקים הם פועלים ושכירות אינה משתלמת אלא לבסוף (היום לעשותם ומחר לקבל שכרם), וכענין שדרשו חז"ל [ילקוט"ש תהלים רמז תתס"ב] יצא אדם לפעלו וכו' [תהלים קד כג] יצאו הצדיקים לקבל שכרם (כפועל), הנה כפי הדין כל הימים שנאנסו ולא יכלו לפעול פעולת עבודתם אינו מגיע להם שכר עפ"י הדין והש"י אלקי ישראל משלים פעלם במילוי ברוב טובו וחסדו כאילו עבדו בפועל ממש (וכענין שאמרו חיוב אדם לעשות מצוה ונאנס ולא עשאה מעלה עליו הכתוב כאילו עשאה [ברכות ו.]). ע"כ דברי הרב הנ"ל בקצת תוספת ביאור שהוספנו, ובוזה יתפרש לך ברכת בועז לרות ישלם ה' פעלך (הגם) שהאדם הוא רק כפועל, עכ"ז ותהי משכורתך שלימה (גם) בעד הימים שהיית אונס) מעם י"י אלקי ישראל (שהוא ית"ש נהג כן עם ישראל כנ"ל) ודו"ק. (בני יששכר מאמרי סיון מאמרה אות ג)

לא עקץ בס, בא הקב"ה ומצאן ישנים התחיל מעמיד עליהם בקלאנין הה"ד ויהי ביום השלישי בהיות הבקר ויהי קולות וברקים והיה משה מעורר לישראל וכו'. תמוה אחר הכנה רבתי מיום צאת בני"מ מצרים לקבל את התורה ועתה שהגיע לידם ישנו שינה עריבה, הן בשמחת בית השואבה דרבנן מצינו שהיו נייעורים כל הלילה ולא נתנו שינה לעיניהם, גם מ"ש מג"א או"ח תצ"ד לתת טעם ע"פ פשוטו לפי שישראל היו ישנים כל הלילה והוצרך הקב"ה להעיר אותם כדאיא במדרש לכן אנו צריכים לתקן זה, צ"ע מה תיקון הוא זה למה שישנו אז, גם מ"ש 'ומצאן' ישנים מה מציאה היא זו אצל הקב"ה הול"ל בא הקב"ה והם היו ישנים.
וי"ל עפ"י מ"ש שחרבה נבואות נתגלו לנביאים בחלום, והטעם כי יש מראות אלקות שלא ניתן להשיג בהקיץ מחמת חומר הגוף הגשמי ולכן נתגלו רק בשינה כשהנשמה מופשטת מהגוף, והנה ישראל היו סבורים שאינם ראויים עדיין להתגלות השכינה בהקיץ לכן בחרו לישון כדי שיוכלו להשיג את המחזה הנורא בהר סיני, וזו היתה המצאה נאה לכאורה ע"כ נקט במדרש 'ומצאן' ישנים, אבל הקב"ה עוררן כביכול כי אחר ימי ההגבלה והפרישה נכונים היו וראויים היו להשיג את קבלת התורה בהקיץ ובגופם. וזה ענין תיקון ליל שבועות להיות נייעורים כל הלילה בעסק התורה להראות שבימים זה זכאים ישראל להשיג את התורה בגופם.

וארשתוך לי לעולם וארשתוך לי בצדק ובמשפט ובחסד וברחמים וארשתוך לי באמונה וידעת את ה'. [הושע ב כא]. בספר אמרי אמת מאמרים לשבועות [תרס"ן] כתב שכה האבות הוא כמו אירוסין דכתיב וארשתוך לי לעולם זה אברהם כדכתיב אתה כהן לעולם, וארשתוך לי בצדק ובמשפט זה יצחק, וארשתוך לי באמונה זה יעקב עכ"ז. ונראה לרמז באופן אחר וארשתוך לי לעולם הוא שם הכלל היינו כל בחינות האירוסין מעתה ועד עולם, וארשתוך לי בצדק זה אברהם כמ"ש במדרש [שמו"ר פט"ז כ"ו] אברהם התחיל להאיר שנאמר [ישעיה מא ב] מי העיר ממזרח צדק, ובמשפט זה יצחק האוחז ביד מדת משפט, ובחסד וברחמים זה יעקב מדתו רחמים כנועד, וארשתוך לי באמונה משה ויאמנו בה' ובמשה עבדו, וידעת את ה' זה מתן תורה אתה הראת לדעת וגו' הנאמר על מתן תורה, וגם משה הוסיף יום אחד מדעתו.

[ויקרא כג כא]. 'בעצם היום הזה' כתוב רק ביום כפור וכאן בחג השבועות, השוה הכתוב יום קבלת התורה ליום כפורים, ביום כפור עיצומו של יום מכפר, וכמו כן העוסק בתורה וקריאתה, וקראתם בעצם היום הזה התורה מכפרת. וכמו"ש בירושלמי [ר"ה פ"ד ה"ח] בכל הקרבנות כתיב חטא ובעצרת אין כתיב חטא (במוספי שבועות פ' פנחס כתיב [כח ל] שיער עזים אחד לכפר עליכם), אמר להן הקב"ה מכיון שקיבלתם עליכם עול תורה מעלה אני עליכם כאילו לא חטאתם מימיכם עיי"ש, ובוזוה"ק פרשת אמור [רע"ז צ"ז ע"ב] ובגין כך אקרי בגוונא דא עצרת דאית ביה בטול יצר הרע ועל דא לא כתיב ביה חטאת כשאר זמנין דכתיב בהו חטאת. מבואר איפוא דחג השבועות דומה ליום כפור שבו בטל יצה"ר ונמחקו כל העונות. וסימן לדבר, חג השבועות נקרא יומא, רב יוסף ביומא דעצרתא אמר עבדי לי עגלא תלתא אמר אי לא האי יומא דקא גרים כמה יוסף איכא בשוקא [פסחים סח:]. גם יום הכפורים נקראת מסכתא שלו יומא. ובספר מושב זקנים [לבעלי התוס'] פ' פנחס כתב, בשבועות אין כתיב זמן בו' בסיון יעשו שבועות כמו שכתב בשאר המועדים, לפי שעברו על מה שדבר להם ביום מתן תורה, וצוה לעשות יום הכפורים שבו נתנו לוחות שניות, ויום כפור נגד שבועות. ובספר יפה ללב [או"ח סי' תצ"ד ס"ב] הוסיף ומשום הכי אנחנו עושים שבועות כמו כפור להיות נעורים כל הלילה כמו הכהן גדול ופרחי כהונה בליל יום הכיפורים שהיו נייעורים כל הלילה. ובספר השל"ה מסכת שבועות בסדר ליל שבועות [פרק נר מצוה] כתב ששמעו החברים קול מדבר מפי מרן הבית יוסף וז"ל לכן עמדו בניי יד ידי על גלגלים והעלוני, ואמרו בקול רם כיום הכפורים, ברוך שם כבוד כו'.

איתא במדרש [בר"פ ב ג] ויהי בקר בוקרו של יעקב יום אחד שנאמר [זכריה יד] והיה יום אחד הוא יודע לה' לא יום ולא לילה וגו', דבר אחר יום אחד שנתן לו הקב"ה ואיזה זה יום הכפורים ע"כ, הרי שנקרא יום כפור יום אחד, וכן הוא בשבועות משה הוסיף יום אחד מדעתו.

ויהי ביום השלישי בהיות הבקר וכו'. [שמות יט טז]. במדרש [שהש"ר פ"א י"ז] כי ביום השלישי ירד ה' לעיני כל העם, ישנו להם ישראל כל אותו הלילה לפי ששינה של עצרת עריבה והלילה קצרה, אמר ר' יודן אפילו פורטענא

וי"ל הנה כל הנשיאים הביאו קרבנם בשוה בלי שינוי, ומה שכפלה התורה כל נשיא ונשיא לבדו, י"ל דהנה איתא במדרש דאעפ"י שקרבנותיהם היו שוים אבל כל נשיא ונשיא היה לו בדתו כונה אחרת לפי ענינו, והיינו שאעפ"י שכונתם היתה עפ"י אותו חשבון כפירש"י [פסוק י"ט] קצרת כסף ק"ל כנגד שנותיו של אדם הראשון וכו', כן היה לכל נשיא כונה אחרת ורמזים אחרים לדברי ימי עולם השייכים לשבטו הוא, אבל החשבון אחד ושוה לכולם, וכל החשבונות הללו היו בעצת נתנאל בן צוער, הנה זו באמת עצה עמוקה לכיון י"ב חשבונות שוים וכל אחד לפי סוד ושורש שבטו, הוא הנקרא 'יודעי בינה לעתים'.

חג השבועות

הביאני אל בית היין ודגלו עלי אהבה [שה"ש ד ב]. מובא בלקוטי יהודה בשם האמרי אמת זצ"ל ודגלו גימט' מ"ט רמז למ"ט ימי הספירה שהמ"ט ימי הספירה הם הכנה לקבלת התורה ע"כ. וי"ל דנרמז כאן עבודת בחינת אהבה שתחילתה בחג הפסח וסיומה בשבועות יום מתן תורה, וזהו ה'ביאני אל בית היין ר"ת אהב"ה רמז לפסח מצוה בד' כוסות יין, ואח"כ ודגלו עלי אהבה הם מ"ט ימי העומר שבהם סופרים את הימים ונכספים באהבה לקבלת התורה.

עוד י"ל הביאני אל בית היין זה פסח, שהוא בחינת אירוסין כמ"ש בספר עבודת ישראל לפסח וז"ל אכן בליל פסח האירו כל התיקונים והגדלות ברגע אחד וכו' והיה אז היחוד בחינת חתן וכלה הסועדין סעודת אירוסין בבית אביה וכו' עיי"ש וזהו בית היין, ואח"כ ודגלו עלי אהבה זה שבועות בחינת נישואין יום חתונתו זה מתן תורה הבוחר בעמו ישראל באהבה.

ודגלו עלי אהבה. דרשו חז"ל אל תקרי דגלו אלא דילוגו [במ"ר פ"ב ג] י"ל הכונה מה שהוסיף משה רבינו ע"ה יום אחד מדעתו ודילג על יום ו' סיון עד יום י' גם זה נתקבל באהבה והסכים הקב"ה עמו.

וקראתם בעצם היום הזה מקרא קדש ויהיה לכם

בשורה טובה לשוחרי תורה וחסידות

לאחר שאזל המלאי ניתן להשיג

שוב את הספה"ק

סור מרע ועשה טוב

לרבינו מהרצ"א מזידיטשוב

זיע"א

עם הוספות מהרצ"א

לרבינו מהרצ"א מדינוב זיע"א

והוא הקדמה ומבוא לחפצים

לבוא בסוד ה' בכלל ובדרך

החסידות בפרט

הספר י"ל ע"י המכון בשנת

תשע"א במהדורה חדשה ומפוארת

ומאז הודפס כמה פעמים, ועתה

הודפס שוב בתוספת תיקונים

ומילואים

הביא ברכה אל ביתך

בינה לעתים

**דרוש מרבינו אברהם שמואל פאנעט זצוק"ל מקארלסבורג
בעל "אשיב אברהם"**

[יומא דהילולא י"ג סיון]

לחג השבועות ובמעלת האחדות

ויתצבו בתחתית ההר. כפה עליהם ההר כגיגית. ואמר להם אם אתם מקבלים את התורה מוטב ואם לאו שם תהא קבורתכם [שבת פח.] צ"ב למה הוצרך לתת את התורה הק' בדרך כפייה, ועוד למה כפה הקב"ה את ההר דוקא כגיגית. גם יש לדייק שאמר שם תהא ולא אמר כאן תהא.

וי"ל עפ"י מה שאמרו חז"ל אין ישראל נגאלין עד שיהיו כולם באגודה אחת [עי' מנחות כז] וכן אמרו לא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה אלא השלום, אבל אם ח"ו אין ביניהם שלום ואחדות אין התורה מגינה עליהם, ובפרט בהיותם נודדים בגלות חובה מוטלת עליהם ביותר להיות מאוחדים כאיש אחד בלב אחד ולא בפירוד ואז אין אומה ולשון שולטין בהם, ומצינו שהמך הרשע הסית את אחשוורוש באמרו ישנו עם אחד מפוזר ומפורד וכו' [אסתר ג] כלומר יצר הפירוד והמחלוקת שולט בהם ואין ביניהם אחוה ואחדות ולכן ח"ו לאבדם, וזה הענין שכפה עליהם הר כגיגית פירוש רמז להם שמעתה עליהם להיות כולם כחטיבה אחת בתוך גיגית וגורל אחד לכולם, וזה שאמר להם אם תהיו אגודים ביניכם יחדיו אז התורה תגן עליכם ואם לאו ח"ו לא תגן עליכם, וכשתלכו בגלויות שם תהא קבורתם ר"ל וכמו שדרשו חז"ל [במדר פ"א] עה"פ חבור עצבים אפרים הנח לו שאם הם באחדות וחבור אפילו עובדין ע"ז כדור אנוש הקב"ה מוחל להם, ולפי"ז אין זה בדרך כפייה אלא עצה טובה קמ"ל. עוד יש להסביר טעם גודל כח האחדות והשלום כי הלא אין בידי אדם לקיים את כל התורה כולה באשר יש מצוות הנוהגים רק בכהנים ולוים או בארץ ישראל וכו' אבל כאשר הם באחדות ואין ביניהם מחיצה המפסקת נעשים כולם כשותפין ונמצא כל ישראל יחדיו מקיימים כל התורה, ולכן נתן להם התורה בדרך זו כלומר אם תהיו אגודין יחדיו כגיגית אזי יהיה בידיכם לקיים את כל התורה ועמשי"כ בזה ב'פ' ראה ב'פ' ועשית חג שבועות.

ובזה יש לבאר מ"ש חז"ל [ילקוט במדבר רמז תרפז] עה"פ ויתילדו על משפחותם לבית אבותם כשבא הקב"ה ליתן תורה לישראל התקנאו בהם או"ה ואמרו מה ראו אלו להתקרב יותר מאלו אמר להם הקב"ה הביאו לי ספר יחוסים כדרך שמביאים בני, ומקשים מה ענין יחוס אצל קבלת התורה והלא תורה לאו בירושה היא, אך להג"ל הכונה ספר יחוס שמתיחסים כולם זה אל זה כמשפחה אחת עיי"ז זכו לקבל את התורה כי רק באופן זה אפשר לקיים כולה.

עוד יש לומר כי אמרו חז"ל החזיר הקב"ה על כל אומה ולשון ולא קבלו ואף ז' מצוות בני נח לא קיימו, וזה שהשיב להם הקב"ה הביאו לי ספרי יחוסים של אבותיכם שלא קיימו אפילו את ה' מצות ואין קיימו כל התורה וכמו"ש בגמ' (ע"ז ג) עיי"ש.

מכתבים למערכת

לכבוד המערכת הגליון הצבי והצדק,

הגליון הצבי והצדק פרשת במדבר הגיעני היום, כבר כתבתי לכם כמה פעמים שאני נהנה מאוד מהגליון מלא וגדוש בדברים ערבים ומתוקים, מלאים זיו ומפיקים נוגה. והנני בזה בהערה אחת על מה שהבאתם בשם הגה"ק בעל אור מלא זצ"ל הי"ד בענין אמירת משיב הרוח ומוריד הטל גם בקיץ, יש לציין משי"כ הגה"ק בעל מנחת אלעזר ממונקאטש זצ"ל בספרו נימוקי או"ח סימן קי"ד, וז"ל בא"ד: "אמנם עיין בספר פרי קודש הלולים (להגה"ק מהרצ"ה מדיטשוב ז"ל) בשם זקני הגה"ק מהרמ"ל מסאסוב זי"ע ובשם הגאון הקדוש המגיד מקאזניץ זי"ע שהיו נוהגים לומר בקיץ משיב הרוח ומוריד הטל, ועיין שם עוד טעמו ונימוקו, וכן נהגו וגם הרבה במדינותינו על פי מנהג זקני הגה"ק מדינוב זי"ע (בעל בני יששכר) שנהג גם כן לומר בקיץ משיב הרוח ומוריד הטל, עכ"ל. ועיין עוד בספר דרכי חיים ושלום אות קנ"ז ובהערה שם.

הכ"ד ידידכם הדוש"ת בלונ"ח
נפתלי עהרענרייך
הרב ממאד

**לכבוד מערכת הגליון הנפלא הצבי והצדק
העומד תחת נשיאות ש"ב כ"ק אדמו"ר
מקוסון שליט"א**

לאחרונה התחלתי לקבל את הגליון ואני מתענג עליו - ועל מדוריו השונים והנפלאים - תשוח"ח לכם. בקשר למה שהבאתם בגליון האחרון ממ"ש באור מלא בנוגע הסתירה במנהג הרה"ק מקוזניץ באמירת משיב הרוח בקיץ, עי' בשו"ת דברי יציב מהגה"ק מצאנו קלויזנבורג זיע"א (סי' סז אות ג). שמיישב הסתירה באופן אחר, דהיינו מתחילה אמנם לא אמר הרה"ק משיב הרוח בקיץ, אבל אחרי שהגיע הצדיק מהרמ"ל מסאסוב ופתח השער בענין זה, מאז התחיל גם הרה"ק מקוזניץ לומר, וזה מה ששמע ממנו הרה"ק מהרצ"ה זיע"א. ושפתים ישק.

ובזה הנני לברכם חילכם לאורייתא
עלו והצליחו ועשו פרי
בידידות והוקרה
שמואל ראטה

המשך דברי תורה מאת כ"ק אדמו"ר שליט"א

משה הוסיף יום אחד מדעתו, [שבת פז.] י"ל ע"ד

שכתבו בספה"ק הקדושים על דברי חז"ל [חגיגה ט:] אינו דומה השונה פרקו מאה פעמים לשונה פרקו מאה פעמים ואחד, הכונה אה"ד יחיד ומיוחד, היינו השונה תורה לשמה ביראת ד' ואינו מסיח דעת מן האה"ד ע"כ, וז"ש הוסיף יום אח"ד מדעתו שצריך להוסיף על הלימוד ענין דע"ת את ד' אח"ד.

עו"ל דמובא בספה"ק כי ימי הספירה מ"ט יום כנגד מ"ט אתון דיחודא עלאה ותתאה, כ"ה דשמע ישראל וגו' וכ"ד דבורך שם כבוד וגו', והנה איתא דלעתיד לבא יהיה ב' היחודין שוין זה בכ"ה וזה בכ"ה כי יתוסף אותו ו' ויאמרו כולם וברו"ך שם כבוד מלכותו לעולם ועד, וז"ש הוסיף יום אח"ד מדעתו, ו' מדעתו ו', עיי' שו"ס ו' לפסוק היחוד, ואז יהיו חמישים

אח"ד בפסוק שמע ישראל בק"ש, וז"ש נעשה ונשמע אמרו כאח"ד כמו אחד.

דרשו רז"ל [קה"ר פ"א א'] הפסוק [קהלת ז כח] אדם אחד מאלף מצאתי ואשה בכל אלה לא מצאתי, אלף נכנסים לבית המדרש ואחד יוצא להוראה, ומדוע אכן הדבר כן, י"ל עפ"י מה שכתבו בספה"ק על דברי הגמ' [חגיגה ט:] ואינו דומה שונה פרקו מאה פעמים לשונה פרקו מאה ואחד, וכי כ"כ יש נפ"מ בין מאה למאה ואחד, אלה הכונה מאה פעמים 'ואחד' היינו הלומד תורה לשמו ואינו שוכח את האחד יחיד ומיוחד, לכן אינו דומה מאה פעמים למאה ואחד, ולפי"ז אלף נכנסים לביהמ"ד אבל רק 'אחד' יוצא להוראה היינו אותו שלמד עם האחד הוא זה היוצא להוראה.

אתון וממילא נתוסף יום אחד לקבלת התורה.

משה הוסיף יום אחד מדעתו, י"ל ענין הוספת יום ע"י משה, עפ"ימ"ש לעיל כי עיקר מצות קבלת התורה היא אמונת חכמים וקבלת דברי חז"ל לא תסור וגו' ימין ושמאל, ולכן הוסיף יום אחד מדעתו שלא עפ"י ציווי ד' אלא מה שלמד מדרשא כדי להטביע יסוד זה ביום קבלת התורה, ואלי על זה כיון רב יוסף שאמר [פסחים סח:] אי לאו האי יומ"א כמה יוסף איכא בשוקא, דייקא היום ההוא הנוסף הוא יסוד כל תורתנו.

נעשה ונשמע אמרו כאחד, ומה הרבותא בכך שאמרו כאחד הרי היה הכל בדרך נס, וי"ל הכונה שאמרו נעשה ונשמע בכונה אמיתית ומסירות נפש כדרך שאומרים